

De wortels voor de authenticiteit: Jan Radersma en Ank van Engelen

In de 18e eeuw was bij de vorming van kunstenaarsverenigingen het navolgen van de natuur door de kunst een belangrijk uitgangspunt. Zo werd in 1799 in Leiden het schilder- en tekengenootschap 'Ars Aemula Naturae' ('de kunst wedijvert met de natuur') opgericht nadat eerder in die stad een Tekenenacademie was gevestigd.

Schilder Jan Radersma en beeldhouwster Ank van Engelen zetten de natuur naar hun hand via waarneming, herinnering en associatie. Het werk van beiden is, onder de titel 'Nadering', van 7 oktober t/m 8 november 2017 te zien in de Voorhoutgalerie van Pulchri Studio. Jan Radersma is kunstenaarslid van Pulchri Studio. Onlangs sprak ik beide kunstenaars, in het atelier van Jan in Oirschot en het atelier van Ank in Den Bosch.

Jan Radersma studeerde in 1970 af aan de Academie in Den Bosch, in de studierichtingen 'Publiciteit' en 'Monumentaal', met docenten als Eugène Brands en Jef Diederen. Hij begon met klassiek-figuratief werk, daarna ging hij abstract werken, om vervolgens terug te keren naar een zeer gestyleerde wijze van klassiek schilderen. Tegenwoordig balanceert zijn werk tussen abstractie en figuratie. Volgens Jan ontstaan opgeblazen vormen in zijn schilderijen vanuit de details. Onlangs was zijn werk te zien in op groepsexposities in museum 'Belvédère' in Oranjewoud (bij Heerenveen) en de 'Cacaofabriek' in Helmond.

Ank van Engelen rondde haar studie aan de Academie voor Beeldende Vorming in Tilburg in 1999 af. Ze maakte na haar studie zeer 'constructieve' beelden, waaronder veel groot werk voor de openbare ruimte - alles moest uitgemeten en geschetst worden, en maquettes waren noodzakelijk! Een aantal van haar beelden zijn in musea te zien, zoals 'Dolorosa', bestaand uit manden met vloeiend materiaal in het 'Bijbels Museum' in Amsterdam, of gemaakt voor specifieke locaties zoals 'Keep His Feet Free Of The World's Net' (afgietsels van mannenvoeten) voor de tentoonstelling 'Ingebed In Beelden' in de Oude Kerk in Amsterdam in 2014. Ze werkte ook als initiatiefnemer van exposities in de openbare ruimte.

Dragers en vormen

Jan gebruikt een grote verscheidenheid aan zwerfhout als dragers voor zijn paneelschilderijen. Hij schildert als het ware op restanten van de 'bodem' waarop zijn eigen geschiedenis rust. Recent begon Ank beelden te maken met

Ank van Engelen, Luchtval, staal, glas, pigment, latex, 2016, 150/165 x 20/22 cm

Ank van Engelen, Bijvangst, staal, coating, stalen haak, coating, 2016, 80 x 26 x 25 cm

fabrieksnieuwe lasbochten - werken waarvan het uiteindelijke resultaat een visuele 'weerklink' is van uiteenlopende vormen in de natuur, zoals boomstronken ('Stronk') of spierstelsels ('Fluente Moderato'). In andere werken lijkt ze de focus op natuurwetenschap te leggen, zoals de installatie 'Biosphere' die losgemaakt lijkt te zijn uit een laboratorium en waarin plantenrestan-

ten verwerkt zijn. Haar museumfascinatie komt terug in de verzamelde objecten in een kast als 'Vreemde Oogst', die de kijker het idee geeft dat hij een zaal van 'Teylers Museum' in Haarlem heeft betreden.

Authenticiteit

In hoeverre kan herinnering een aanleiding zijn voor kunst?

Voorhoutgalerie van 7 oktober t/m 8 november

Jan Radersma, Zoom,
mixed media op paneel,
2017, 11,5 x 20 x 1,5 cm

Daaronder: Jan Radersma, Dras,
mixed media op paneel, 2016,
23,4 x 34 x 1,5 cm

Ank: "Mijn herinnering is vaak gekoppeld aan locaties, bijvoorbeeld het landgoed 'Oud Amelisweerd' bij Utrecht. Als ik met Jan over zijn werk praat, vertelt hij heel veel over het landschap van Nederlands-Indië (ofwel Indonesië)."

Jan: "Mijn landschappen zijn een soort kruisbestuiving van landschappen uit het noorden, het zuiden en Indonesië."

Die landschappen zijn weliswaar vaak aards en pasteus, maar ademen steeds een zekere kalmte, zoals zijn werk 'Sawa In Holland'.

Jan: "Ik ben niet bezig om mijn eigen gevoel op de kijker over te brengen. Ik nodig de kijker uit om een eigen verhaal te hebben bij mijn schilderijen. Toch hoort het verhaal van mijn Indische familie bij mijn werk."

Ank: "Ik merk dat wij beiden in ons werk op zoek zijn naar wortels die we nodig hebben om de authenticiteit te waarborgen. Kijkers herkennen in mijn werk bepaalde elementen die voor mij zinnig zijn. Volgens mij vinden wij beiden het belangrijk om de voorgaande generaties te integreren in ons huidige werk."

Ik geef met mijn werk mijn verhalen door aan een volgende generatie. Het fascineert me hoe lang verschijnselen in de natuur om je heen al bestaan; je eigen verhaal is weliswaar belangrijk, maar tegelijk vormt het een 'zandkorreltje' in de geschiedenis. Enkele jaren geleden maakte ik als 'artist in residence' in Rovaniemi in Finland lange wandelingen over een bevroren meer, waarbij ik dagenlang alleen was met de elementen van de winterse natuur. Tegenwoordig wandel ik vaak 's morgens enige kilometers door de natuur rondom Den Bosch voorafgaand aan de werkdag in mijn atelier in het centrum van Den Bosch. Je bent vanuit het Bossche centrum in elke richting binnen enkele minuten in de natuur."

Jan noemt ook muziek die hem in bepaalde periodes begeleidt bij het schilderen, zoals de componisten Edvard Grieg, Johann Sebastian Bach en de rockgroep Soft Machine. Ank noemt onder meer de Nederlandse gitariste Corrie van Binsbergen. Beiden worden verder zeer geïnspireerd door dichters: Ank noemt Elizabeth Bishop en Jan

is zeer onder de indruk van Eddy van Vliet en Jan Arends. Het werk van Radersma en Van Engelen was in januari en februari 2017 te zien in de groepstentoonstelling 'Verwantschap' in Museum Het Kruithuis in Den Bosch, waarin hun werk gekoppeld werd aan hun favoriete dichters (en waarvoor het initiatief werd genomen door Jan en collega-kunstenaar Jan Moerbeek*).

Literatuur is een spiegel voor hun werk. Net als in muziek en gedichten lijkt ook klank een element te zijn in hun beider werk: de wind op de panelen van Radersma en de uitzetting van materiaal in de beelden van Van Engelen.

Jan noemt kleur in zijn werk onderdeel van zijn 'muzikaal palet', waarmee hij, naast zijn schilderspalet, bepaalde tonen en melodieën kiest. Hij kiest kleuren zoals een dichter nadrukken legt in zijn teksten.

Beiden werken zeer ambachtelijk.

Ank: "Ik werk met staal. Als ik bezig ben met een beeld en het bevalt me niet, dan slijp ik het werk kapot en begin opnieuw, zoals een dichter aan zijn tekst schaaft. Als ik met bepaalde werken niet verder kom, zet ik ze weg en ga er twee maanden of twee jaar later mee verder."

Jan: "Uit mijn academiëtijd heb ik meegenomen dat je een schilderij technisch goed in elkaar moet zetten. Mijn schilderijen komen tot stand met pigmenten, wat zeer tijdrovend is. Ik zoek naar de juiste samenstelling van lijnolie en citroenterpentine."

In de komende tentoonstelling in de Voorhoutgalerie wordt het werk van beiden 'sympiotisch' opgesteld, waarbij een landschap als 'Dras' van Jan Radersma als het ware een ruimtelijk antwoord geeft op het stolpobject 'Luchtval' van Ank van Engelen.

WIM VAN CLEEF

(* die in 1999 in Pulchri Studio exposeerde)
(foto's: Jan Radersma en Ank van Engelen)